

Utbildningsinspektion i grundskolan Slottsvångsskolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Slottsvångsskolan	Antal barn/elever/studerande
Grundskola	439
Skolbarnsomsorg	120
Förskoleklass	38

Slottsvångsskolan är belägen i centrala Helsingborg, i område Centrum, vars invånare representerar alla samhällsklasser. Slottsvångsskolan ligger i den del av Centrum där företrädesvis högutbildade har sin bostad. Skolan har ett gott rykte och ett flertal föräldrar (50 procent) från andra delar av Helsingborg väljer Slottsvångsskolan åt sina barn. Skolan har tvingats upprätta en kölista för att hantera denna situation. 25 procent av eleverna har utländsk bakgrund.

Skolans består av en tidsenlig huvudbyggnad från 1892 och en samtida byggnad som bland annat inrymmer en gymnastiksal. Mellan byggnaderna ligger skolgården, som består av en asfaltsyta, en grusplan för lek, fotboll, handboll etc. samt sparsamt med lekredskap etc. Skolan var en F-6 skola fram till 1998 då beslut fattades om att utvidga till att bli F-9 skola.

Elevunderlaget kommer under de närmaste åren att minska i centrala Helsingborg. I området, inte långt från Slottsvångsskolan, ligger Gustaf Adolfsskolan, med ungefär lika många elever. Där har 98 procent av eleverna annan kulturell bakgrund. Fullmäktige har under hösten 2003 beslutat att avveckla denna skola och överföra en del av dess elever till Slottsvångsskolan.

I likhet med övriga grundskolor i Helsingborgs kommun deltar Slottsvångsskolan i Försöksverksamhet med utbildning utan timplan i grundskolan.

Genomförandet av inspektionen i Slottsvångsskolan

Skolverket sände den 11 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Slottsvångsskolan har bestått av undervisningsråden Per Ingvar de la Motte och Ebba Svartz. Besök i Slottsvångsskolan påbörjades den 25 mars och avslutades den 26 mars 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Slottsvångsskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Slottsvångsskolan genomfördes formella intervjuer med rektorn, pedagoger, elevvårdsteam, elever och föräldrar. Ett urval av klasser från varje arbetslag besöktes och lektioner observerades. Under besöket fördes också samtal med studie - och yrkesvägledare samt vaktmästare.

Övrig information av betydelse för inspektionen har varit den attitydundersökning som Helsingborgs kommun nyligen genomfört, Kvalitetsmätning 2003.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

I Slottsvångsskolan är barnen trygga och inte rädda att gå till skolan. De minsta barnen på skolan känner sig trygga i samvaron med skolans äldsta elever. Barnen trivs och har motivation för skolarbetet. De elever som inspektörsteamet samtalade med uttryckte att de var mest positiva till ämnena matematik och idrott.

Utanför några klassrum ligger kläder och materiel i oordning på golvet. Det verkar som att eleverna tar ett större ansvar i klassrums - och undervisningssituationen jämfört med korridorer och i ytor där de inte är sedda av personalen. I klassrummen visar eleverna ansvar, hänsyn och respekt mot varandra men inspektörsteamet möter också andra och mera omogna attityder i korridorerna.

I nuvarande årskurs 8 och 9 finns en handfull elever som har svårt att visa respekt för varandra och som för närvarande har låg motivation för skolarbetet.

Det kan förekomma mindre bråk då och då på skolan men majoriteten av eleverna anser att konflikterna gäller mest småsaker och sker på rasterna. Eleverna kan definiera begreppet mobbning och känner väl till umgängesregler och värdegrund som skall omfattas av eleverna. Någon regelrätt mobbning är sällsynt på skolan.

Skolans regler är väl kända av eleverna. Eleverna visar en beredskap att lösa konflikter med ord istället för handgripligen. Inspektörerna uppfattar att eleverna visar förståelse och respekt för varandra. Kulturkrockar mellan olika grupper och gruppbildningar förekommer inte.

I huvudsak uppfattar inspektörsteamet att eleverna på Slottsvångsskolan är studiemotiverade och eleverna uppvisar, oavsett ålder, en lust att lära.

Sammanfattningsvis utvecklar eleverna normer, värden och förhållningssätt i enlighet med de nationella målen. Den sociala gemenskapen mellan eleverna och mellan elever och personal är trygg och trivsamt. Elevernas förmåga att ta ansvar bedöms av inspektörerna också vara god. Elevernas direkta inflytande över undervisningen är svagare än det formella inflytandet.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Slottsvångsskolan visar eleverna för närvarande goda studieresultat. Andelen elever som var behöriga till gymnasiet visas i nedanstående tabell (siffran inom parantes avser motsvarande siffra för kommungruppen):

2001	2002	2003
88 % (89 %)	94 % (89 %)	96 % (90 %)

I tabellen nedan anges andelen elever i skolår 9 med minst betyget godkänd i samtliga ämnen

2001	2002	2003
75 % (72 %)	90 % (71 %)	93 % (73 %)

Enligt Skolverkets s.k. SALSA-statistik för året 2001, med hänsyn tagen till faktorer som föräldrars utbildningsnivå, andelen pojkar och andelen elever med utländsk bakgrund, låg skolan under modellberäknat värde. För åren 2002 och 2003 har resultaten dock förbättrats. Skolans faktiska genomsnittliga meritvärde för år 2003 ligger 14 procent över rikssnittet. Det bör dessutom beaktas att Salsastatistiken, som bygger på Slottsvångsskolans geografiska upptagningsområde, inte tar hänsyn till elevers fria val, som för Slottsvångsskolan inneburit att ett flertal elever från andra skolors upptagningsområde och flera elever med annan kulturell bakgrund än förväntat går på skolan.

Resultatet på de nationella proven i årskurs 9 stämmer överens med betygssättningen. Inspektörsteamet har observerat att betygssättningen av de praktisk-estetiska ämnena avviker markant från övriga ämnen, vilket kan bero på att dessa lärare inte har en naturlig koppling till arbetslagen och därmed inte har samma möjlighet att föra en fördjupad diskussion om betygssättningen med kollegor. Vidare framgår av betygs katalogen år 2003 att 72 procent av eleverna i årskurs 9 läste ett modernt språk. 99 procent av dessa hade ett godkänt betyg. Endast en elev i avgångsklassen har betyg i ett tredje språk, i det aktuella fallet modersmål (Bosniska).

Vid inspektionstillfället fanns i sista årskursen en grupp elever, ca 11 procent, som skolledningen befarar inte når behörighet till gymnasiet och som kommer att lämna skolan utan fullständiga betyg. Höstterminsbetyget för årskurs 9 bekräftar skolledningens farhågor.

Andelen godkända elever på de nationella proven i årskurs 5 fördelar sig år 2003 enligt följande:

Engelska	Matematik	Svenska
94 %	90 %	92 %

I de observerade klasserna visade eleverna förmåga att ta ansvar för sin planering och målmedvetet fullfölja sina arbetsuppgifter. Skolan har inlett ett arbete med individuell utvecklingsplan och portfolio för att ytterligare utveckla elevernas förmåga att ta ansvar för sitt skolarbete och för att medvetandegöra deras kunskapsutveckling. Skolans uppföljning av ämnena engelska, matematik och svenska fungerar utmärkt.

Sammanfattningsvis gör inspektörsteamet bedömningen att resultatet av skolans pedagogiska ansträngningar lett till att eleverna når kunskaps- och utvecklingsresultat som ligger väl i linje med läroplanens och kursplanens mål samt vad som kan förväntas utifrån skolans förutsättningar. Att döma av resultaten i nuvarande årskurs 9 bör emellertid vissa elever ges bättre förutsättningar att nå målen.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Enligt rektorn har kvaliteten på arbetet på Slottsvångsskolan förbättrats efter hand som skolan utökats till att omfatta alla årskurser. Stämningen på skolan beskrivs som familjär och eleverna är positiva, vilket till stor del kan bero på att många elever gjort ett aktivt val till Slottsvångsskolan. Skolans storlek medför att nästan alla känner alla och det är lätt att få en bra dialog mellan barn och vuxna. Om elever inte följer skolans regler sammanstrålar föräldrar, lärare, rektorn och studie – och yrkesvägledare för att upprätta överenskommelse (åtgärdsprogram).

På skolan förekommer mycket lite mobbning. Lärarna agerar direkt när signaler om kränkning uppkommer. Eleverna kan skriftligt informera lärarna om de är mobbade eller känner till att någon kamrat är utsatt för mobbning. Elevernas mentor har ett speciellt uppföljningsansvar för kränkta elever. Skolan har två antimobbningsgrupper som arbetar enligt Farstametoden, bortsett från att föräldrar alltid involveras i arbetet. Antimobbningsgrupperna var inte kända av eleverna. Samarbetet och dialogen med hemmen fungerar mycket bra vilket medverkar till att det är lättare att upptäcka barn som inte mår bra eller som är utsatta för kränkande behandling. Som förebyggande insatser har man valt att ha många vuxna ute bland eleverna på raster. I ett flertal klasser förekommer så

kallade kompisamtal varje fredag där man tar upp värdegrundsfrågor, positiva och negativa saker som hänt under veckan

Skolan har ett föräldraråd som träffas en gång i månaden då också rektorn och två lärare deltar. Rådet fungerar som ett bollplank för skolledningen. Föräldrarnas engagemang har ökat efter det att skolan hotades av nedläggning.

Formellt inflytande förekommer i form av klassråd och elevråd. Besluten berör oftast den fysiska miljön och sällan skolarbetet. Under årskurs 6-9 fungerar de två elevrådsrepresentanterna från varje klass också som elevskyddsombud. Skolan har tagit initiativ till utbildning av elevrådsrepresentanter genom Elevorganisationen.

Elevernas möjlighet till inflytande över skolarbetet är inte i någon högre utsträckning utvecklat på skolan. Inflytandet på lektionstid sker främst genom att elever kan välja mellan olika arbetsuppgifter. Eleverna kan ge exempel på några ämnen där de kunnat föreslå stoffurval och redovisningsformer, och kan ge exempel på att några lärare gett dem tillfälle att utvärdera efter ett arbetsområde eller ett tema. I en del klasser har eleverna planeringsböcker som ifylls en gång per vecka. Inspektörsteamet bedömer att metoden möjligen tränar ansvarstagande, men är i ringa grad ett medel att skapa elevinflytande. Inflytandet är i mycket beroende av den enskilde läraren.

Kursplanernas mål tydliggörs genom analys och diskussion. Arbetsområden utvärderas och inför nästa arbetsområde diskuteras exempelvis uppläggning och kunskapskontroll. Enligt lärarna är det väldigt stor skillnad på vilket ansvar eleverna klarar av att ta när de kommer från årskurs 5. I arbetslagen F-5 synes inflytandet främst omfatta inflytandet över hur tiden kan disponeras. "Vad - och varför-frågan" bearbetas oftast av lärarna.

Föräldrarna anser att de har stora möjligheter att påverka och vara delaktiga. Skolan skickar regelbundet information till föräldrarna i olika former bland annat genom informationsbladet "Slottshöjdaren". Kvaliteten på informationen från arbetslagen till föräldrar avseende skolans mål varierar emellertid. Flertalet av föräldrarna som intervjuades av inspektörsteamet var dock nöjda med informationen från skolan.

Eleverna har tillgång till skolsköterska, som följer ett basprogram för bland annat lagstiftade hälsokontroller. Skolläkare är tillgänglig på skolan en dag per månad eller vid behov.

Sammanfattningsvis har skolan skapat en trygg miljö för lärande. Personalen arbetar på ett aktivt sätt för att förebygga och motverka kränkningar och på ett professionellt sätt hantera arbetet med att grundlägga elevernas demokratiska värderingar. Elevvårdande personal finns tillgänglig för eleverna. Föräldrarna har möjlighet till delaktighet och insyn. Eleverna tränas att ta ansvar för, planera och utvärdera sitt skolarbete. Utvecklingsåtgärder bör dock vidtas för att undvika att elevernas inflytande blir avhängigt den enskilde läraren eller arbetslaget och ytterligare insatser kan göras för att eleverna i större utsträckning får delta i val av stoff och arbetsmetoder.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Slottsvångsskolan är organiserad i sex arbetslag, Vindbryggan F-5, Norr F-5, 6-7, 8-9, specialresurs och svenska som andraspråk samt "Lagledarbänken" (skolledning och administration). I verkligheten har arbetet i F-5 brutits ned ytterligare och fungerar som arbetslag F-3 och 4-5.

Vid observationsbesök i en av de två förskoleklasserna upplevdes verksamheten som väl avvägd, planerad och organiserad utifrån intentionerna i läroplanen. Dagens rytm och rutiner, åskådliggjorda i form av olika bilder, fanns uppsatta på väggen, väl synliga för barnen. Inspektörsteamet såg exempel på lek och skapande aktiviteter med syfte att stimulera barnens utveckling och lärande. Den pedagogiska verksamheten var ett gott exempel på svensk förskoletradition med lek, skapande och kreativitet som de viktigaste redskapen i barns lärande och utveckling. Förskoleklassen samarbetade med årskurserna 1-3 genom olika temaarbeten. Vid inspektionstillfället pågick ett temaarbete med "Nat-lådor" (naturkunskap). På eftermiddagen övergår verksamheten till fritidsverksamhet. Skolbarnsomsorgen för förskoleklassen och årskurserna 1 och 2 är integrerad i arbetslagen Norr och Vindbryggan. Verksamheten för årskurs 3 benämns fritidsklubb. För årskurserna 4-6 bedrivs skolbarnsomsorgen som öppen verksamhet.

Skolan når av flera skäl goda kunskapsresultat. Skolan ligger i ett område där en stor del av föräldrarna har studietradition. Lärarna är engagerade och enligt föräldrarna lätta att samarbeta med. Elever i behov av stöd i svenska, matematik och engelska får en undervisning anpassad till deras förmåga. Inspektörerna uppfattar emellertid att skolans handlingsberedskap att möta elever med svårare social problematik är svag och åtgärderna för snäva. Lärare menar att det inte alltid finns resurser för att tillgodose behoven fullt ut. Elevvårdsteamet anger att kommunens omorganisationer medfört att kontakten mellan skola och socialförvaltning för närvarande inte fungerar ändamålsenligt och att elever i behov av stöd av denna anledning farit illa.

Förändringen från F-6- till F-9-skola har inte framskridit smärtfritt. Konflikten mellan skolans traditionsbärare och nyskapade arbetslag är fortfarande synlig. Arbetssätt och kunskapssyn varierar i arbetslagen, vilket kan få negativa konsekvenser när barnen går från årskurs 5 till 6 och från årskurs 7 till 8. Skillnaderna märks också i arbetslagens förmåga att bygga upp elevernas sociala kompetens respektive bygga upp individanpassade arbetssätt med tydliga mål för eleverna. Varje arbetslag arbetar med sitt och insyn mellan arbetslagen är svag. Överläm-

nandekonferenser är inte rutin på skolan. Föräldrar anser att olika kunskapssyn och olika arbetssätt i kombination med rådande organisationsmodell kan medföra svårigheter för eleverna i deras kunskapsinhämtande. Diskussioner om organisation och metoder för att skapa samsyn och på ett bättre sätt involvera eleverna i lärandeprocessen har påbörjats. I detta arbete ingår utvecklandet av den individuella studieplanen som ett medel att för elever, föräldrar och lärare tydliggöra lärandets progression.

Inspektörerna bedömer att skolans undervisning i högre grad utgår från mål att uppnå än mål att sträva mot. Vidare uppfattar inspektörsteamet att Bildningsnämndens handlingsprogram tillsammans med läromedelsstyrning spelar en viktigare roll i arbetet på skolan än de nationella styrdokumentet. Under inspektionen visas få inslag där eleverna erbjuds att kritiskt granska fakta och förhållanden, formulera och pröva antaganden samt lösa problem.

Ett av arbetslagen arbetar aktivt med att eleverna ska planera och ta ansvar för sitt lärande bland annat för att bibehålla lusten att lära. Man börjar redan i förskoleklassen att träna barnen att ha inflytande, välja och ta ansvar samt utvärdera sitt arbete. Föräldrar informeras genom att de får ta del av barnens veckoplaneringar.

Som en del i Försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan har lärarna i arbetslaget 6-7 valt att prova en "kursläsningsmetod", som innebär att samhällsorienterande eller naturorienterande ämnen koncentrationsläses tematiskt under sex veckor. Under denna sexveckorsperiod koncentrationsläses också svenska, matematik och engelska vardera under två veckor. Målen för arbetet är kända av eleverna och inspektörsteamet uppfattar en hög grad av motivation. Schemat omfattar förutom ovanstående även fasta positioner för praktiskt - estetiska ämnen, språkval, tid för elevernas eget arbete, så kallad bearbetningstid samt fast mentorstid tre gånger per vecka. Arbetsmetoden är tänkt att spridas till årskurserna 8 och 9 inför nästa läsår.

Elevernas kunskapsutveckling följer man genom att stämma av mot kursplanernas mål bland annat genom användandet av tester och diagnoser. Skolan har en screeningplan som sträcker sig upp till och med årskurs 8. Även i klasskonferenser följs elevernas utveckling. Studie och yrkesvägledaren kompletterar skolans egna uppföljningar med en uppföljning av skolans elever på gymnasieskolan. Ett utvecklingsarbete pågår att införa portfoliometoden som ett medel att följa elevens utveckling.

Varje elevgrupp har en klassföreståndare, mentor. Eleverna träffar sin mentor minst en gång per vecka då man bland annat sätter upp mål för arbetet. Utvecklingssamtal förekommer en gång per termin. I årskurs 9 samarbetar lärarna inför utvecklingssamtalen. Elever och föräldrar upplever att de får nödvändig information på utvecklingssamtalen för att veta var eleven befinner sig i sin utveckling samt att bedömning och betygssättning i huvudsak fungerar bra. Några elever uttrycker dock frågetecken kring betygssättningen av ämnet idrott och hälsa med anledning av den organisationsmodell som för tillfället används (se även avsnitt 5). Inspektörsteamet har i betygsstatistiken uppmärksammat relativt stora diskrepanser mellan praktiskt-estetiska ämnen och övriga ämnen.

Skolan har ett elevvårdsteam bestående av speciallärare, specialpedagog, kurator, skolsköterska och skolpsykolog. Teamet träffas ofta för att diskutera pedagogiska metoder och elevers utveckling, kunskapsmässigt och socialt.

Två specialpedagoger är knutna till årskurserna F-5 och specialläraren till årskurserna 6-9. Specialteamet utgör en trygghet för elever i behov av särskilt stöd vid övergångar mellan arbetslagen och tillser att dessa elever får kontinuitet i sitt arbete. Specialundervisningen bedrivs oftast som enskild undervisning eller i mindre grupper utanför klassrummet. Vid inspektionstillfället fanns inte någon elev som hade anpassad studiegång eller gick i särskild undervisningsgrupp.

För att stärka elevers läsförmåga arbetar en av lärarna i elevvårdsteamet med metoden "Reading Recovery". Eleverna erbjuds extra stöd på elevernas fria tid och på elevernas tid för eget arbete. Elever som inte klarat av betinget inom ett temaarbete erbjuds stöd i så kallade "uppsamlingsheat".

För elever med brister inom skolans ämnen skrivs åtgärdsprogram. För andra svårigheter, exempelvis sociala, upprättas en skriftlig överenskommelse. Ofta skriver specialläraren åtgärdsprogrammet eller överenskommelsen. Överenskommelsen framstår för inspektörerna som ett kontrakt mellan elev och skola om krav och förutsättningar för att erhålla stöd. Lärarna som inspektörsteamet intervjuade hade olika uppfattningar om vad åtgärdsprogram är och var gränsen går mellan åtgärdsprogram och överenskommelse.

Skolpsykologen besöker regelbundet skolan. Hon får sina uppdrag från elevvårdsteamet eller direkt från lärare eller speciallärare och arbetar främst med utredningar, konsultationer och förfrågningar. Kuratorn arbetar för närvarande med ett träningsprogram för att stärka elevernas självkänsla. Mycket av hennes arbete är riktat mot hemmet och barnens föräldrar.

Föräldrar anger att man får information om läroplan och fram för allt kursplaner vid utvecklingssamtal. Inspektörerna kan konstatera att informationen har fokus på mål att uppnå och i huvudsak inom ämnena matematik, svenska och engelska.

Sammanfattningsvis gör inspektörsteamet bedömningen att skolans förskoleverksamhet fungerar väl utifrån intentionerna i läroplan. På skolan görs ansträngningar att utveckla det pedagogiska arbetet i riktning mot nationella styrdokument. Skolan har arbetat målmedvetet för att främja barns rörelse och fysiska fostran. Personalen har utvecklat ett bra uppföljningssystem för ämnena engelska, matematik och svenska och identifieringen av barn med särskilda behov fungerar bra. Dock anser inspektörerna att skolan saknar beredskap och åtgärder för att hantera alla elevers behov av stöd. Skolans undervisning utgår i stor utsträckning från kursplanernas mål att uppnå. Arbetssätt, som stärker elevernas förmåga att kritiskt granska och tränar deras förmåga att lösa problem, behöver utvecklas. För att berika barnens kunskapsutveckling bör utvecklingsåtgärder vidtas för att det ömsesidiga samarbetet och öppenheten mellan förskoleklassen och de yngre skolbarnen intensifieras. Även samverkan mellan övriga arbetslag är av vikt att se över för att få kontinuitet i elevernas kunskapsutveckling och för att säkerställa en likvärdig betygssättning. För elever i behov av stödåtgärder används åtgärdsprogram men skolan behöver tillse sina rutiner vid upprättandet av dessa.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Slottsvångsskolans rektor har varit idrottslärare i 25 år. Han har speciallärarutbildning och har genomgått den statliga skolledarutbildningen. Han har arbetat som skolledare i andra kommuner i ca 10 år och kom till Slottsvångsskolan för fyra år sedan. Till sin hjälp har rektorn en ledningsorganisation bestående av 75 procent biträdande rektorn, 100 procent ekonomiassistent och 100 procent pedagogisk sekreterare. Biträdande rektorn ansvarar för årskurserna F-5 medan rektorn, förutom det övergripande ansvaret, ansvarar för årskurserna 6-9.

Slottsvångsskolans rektorsområde ingår i område Centrum med områdeschef och ledningsgrupp bestående av 14 rektorer och gymnasiechefer från grundskolorna och gymnasieskolorna i Helsingborg. Efter senaste omorganisationen har Bildningsnämndens styrning av verksamheten blivit tydligare och starkare, vilket också begränsat skolans ekonomiska friutrymme.

Ansvarsområdet omfattar, förutom Slottsvångsskolans årskurs F-9 med skolbarnsomsorg för årskurs F-3, även Helsingborgs tre hörselpedagoger, två specialpedagoger kopplade till Barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen (BUP) samt en halv lärartjänst på sjukhuskola. Sammanlagt antal anställda är 66 personer.

Konflikter inom personalgruppen har förekommit och flera ledarskiften har gjorts. Nuvarande rektorn har fungerat som en samlande kraft och skaffat sig förtroende och legitimitet hos personal, elever och föräldrar och därmed skapat ett gott utgångsläge för fortsatt utvecklingsarbete.

Rektorn är väl förtrogen med det dagliga arbetet på skolan. Hans ambition är att vara ute i verksamheten en dag i veckan. Han känner skolans elever, som han nästan dagligen äter tillsammans med i skolans matsal.

Rektor har tillsatt ett elevvårdsteam med huvudansvar för elevvårdsarbetet. Då enskilda elever diskuteras ingår ofta rektorn i teamet. Teamet avgör om elevvårdskonferens skall tillkallas. Till denna kallas alltid mentor, elev och föräldrar samt berörd personal. Rektor eller biträdande rektor leder elevvårdskonferensen.

Friutrymmet i samband med försöket att arbeta utan timplan har till stor del utnyttjats för att tillse att eleverna erbjuds fysisk aktivitet tre timmar per vecka. Eleverna har organiserad idrottsundervisning tre gånger per vecka. En idrottslärare samordnar undervisningen till och med årskurs 7. En obehörig lärare anställd i en idrottsförening, samordnar verksamheten för årskurs 8 och 9. För att skapa ett rikt och varierat utbud av aktiviteter köper skolan tjänster av ett antal idrottsföreningar. Rektor har uppmärksammat att den nuvarande organisa-

tionsformen ur bedömnings- och betygssättningssynpunkt inte är tillfredsställande. Inspektörsteamet konstaterar att ett flertal personer som har ansvar för idrottsundervisningen inte är anställda av skolan utan tjänsterna köps av idrottsföreningar i närområdet.

Rektorn har skapat arbetslag med stor frihet och med eget ekonomiskt ansvar. Bortsett från de övergripande uppdragen från Bildningsnämnden, att införa individuella utvecklingsplaner och portfolio, har arbetslagen på skolan hittills fått arbeta relativt självständigt och formulera egna mål, vilket tillsammans med organisationsformen med två årskurser i varje arbetslag, medfört en ”spretig” verksamhet. Rektorn träffar varannan måndag skolans utvecklingsgrupp, som består av representanter från varje arbetslag, för att informera om och diskutera aktuella frågor. Onsdagar är sammanträdesdag för arbetslagen. En gång var tredje vecka avslutas dessa sammanträden med gemensam samling då rektorn informerar. Lärarna uttrycker att man saknar tillfällen för pedagogiska diskussioner och att arbetslagsträffarna oftast fastnar i praktiska frågeställningar samt genomförandeuppdrag från Bildningsnämnden, för närvarande individuell utvecklingsplan och portfolio.

Rektorn formulerar utvecklingstankar och styr verksamheten genom egna eller gemensamt framtagna dokument som exempelvis ”skolledningens förväntningar på personalen” och ”skolans ledstjärnor”. Dokument som beskriver personalens och elevernas förhållningssätt, mobbningsplaner, trygghetsplaner är exempel på dokument som håller god kvalitet. Inspektörsteamet bedömer dock att skolan i arbetsplanen bör utveckla dokumentationen kring kunskapssyn, arbetsätt och metoder.

Kvalitetsarbetet leds av rektorn och biträdande rektorn. Elevhearings genomförs med frågeställningar kopplade till skolans mål. Skolans utvecklingsgrupp och arbetslagen medverkar i framtagandet av skolans kvalitetsredovisning, som sammanställs av biträdande rektorn. Med hjälp av egna utvärderingar och Helsingborgs stads kvalitetsmätning värderas verksamheten. Skolans kvalitetsredovisning är emellertid snarare en verksamhetsbeskrivning än ett tydligt kvalitetsverktyg, och inspektörsteamet ser inte att kvalitetsredovisningen är ett systematiskt och levande verktyg för kvalitetsarbetet i skolan.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Bildningsnämndens styrning av verksamheten genom handlingsprogram och gemensamma rutiner fungerar bra. På Slottsvångsskolan utför skolledningen ett engagerat arbete för att förbättra elevernas kunskapsresultat bland annat genom upprättandet av individuella utvecklingsplaner, progressionsplaner och genomförande av kompetensutvecklingsinsatser. Rektorn har aktivt medverkat till att skapa lugn och stabilitet bland personalen och har skapat en god dokumentation för styrning av skolans verksamhet. Rektorn är väl förtrogen med skolans dagliga arbete och strävar efter att skapa en mera enhetlig pedagogisk metod med ett mera gemensamt förhållningssätt. Skolans uppdrag att främja lärande förutsätter en aktiv diskussion i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp, undervisningens innehåll och metoder. Rektorn på Slottsvångsskolan bör därför tillse att forum skapas för att stärka de pedagogiska diskussionerna och på ett mera kraftfullt sätt se till att skolans organisation och kunskapssyn sammanvävs till en enhet. En resurs i detta arbete bör vara det systematiska kvalitetsarbetet, i vilket personalen invol-

veras på ett mera aktivt sätt jämfört med det som sker idag. Även elevvårdskonferensens rutiner behöver ses över då dessa inte överensstämmer med de nationella bestämmelserna. Skolans sätt att med hjälp av köpta tjänster organisera idrottsundervisningen är av laglighetsskäl inte acceptabelt.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

På Slottsvångsskolan når eleverna, enligt rektorn, den garanterade undervisningstiden med god marginal.

Skolan har ett flertal informationsforum för elever och föräldrar, exempelvis ”Slottshöjderen” och hemsidan. Information om modersmålsundervisning ges till alla elever. Modersmålundervisningen anordnas om gruppen är tillräckligt stor. I annat fall erbjuds eleverna att gå till närliggande Gustaf Adolfsskolan. Studiehandledning på modersmålet förekommer inte, beroende på att inga elever bedömts vara i behov av detta. Några elever undervisas i svenska som andraspråk. Personalen beskriver ämnet som ett stödämne och betyg utdelas inte. Inspektörsteamet anser att kunskapen om ämnets kursplan är svag.

Ämnet Elevers val förekommer inte. Skolan har istället satsat på rörelse inom ramen för ”timplaneförsöket” (se även avsnitt 4) samt möjlighet till eget val inom ämnena engelska, matematik och svenska. Elever på Slottsvångsskolan erbjuds därmed inte möjligheten att läsa ett andra modernt språk. Eleverna erbjuds från och med årskurs 6 språkval i ämnena tyska, franska och spanska samt svenska och engelska.

På skolan förekommer att lärare och elever skriver kontrakt för att få alla elever att delta i arbetet för att finansiera studieresor. Det förekommer också att elever regelbundet ”sparar” till en gemensam reskassa eller att föräldraföreningen stödjer resan ekonomiskt.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att elever och föräldrar har tillgång till utbildning, information och valfrihet i enlighet med de statliga bestämmelserna och Slottsvångsskolan tillgodoser elevernas behov av utbildning. Inspektörerna bedömer dock att elevers val inte är förenligt med grundskoleförordningen. Ämnet svenska som andraspråk är ett självständigt ämne och skall inte betraktas som stöd i ämnet svenska och ämnets kursplaner måste därför göras kända bland personalen. Vidare vill Skolverkets inspektörer påpeka att undervisningen i grundskolan skall vara avgiftsfri och oberoende av vårdnads-

havarens ekonomiska ställning. Slottsvångsskolan bör därför se över sina rutiner vid studieresor.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Resurstilldelningen sker via en bastilldelning (skolpeng). Utöver denna bas kan skolan beroende på områdets karaktär erhålla extratilldelning, så kallade uppbyggande medel. En tredje del är riktade pengar till elever i behov av stöd som beviljas efter ansökan innehållande ett antal kriterier. Rektorn anser att det är svårt att få pengarna att räcka till. En stor del av skolpengen (28 procent) går åt att täcka lokalhyran. Trots att elever från flera andra områden med lägre social struktur har valt Slottsvångsskolan och att det finns 120-130 barn med annan kulturell bakgrund, varav 60 har modersmålsundervisning, får skolan endast en ringa del av de så kallade uppbyggande medlen, som fördelas utifrån skolområdets sociala struktur.

Rektorn fördelar skolpengen på arbetslagen, som på så sätt har en egen budget och möjlighet att göra egna prioriteringar. Resurserna fördelas efter elevernas behov. I vissa ämnen förekommer gruppindelningar, exempelvis inom naturkunskap och språk. Slottsvångsskolan har en kompetensutvecklingsplan, som för närvarande är inriktad på individuell utvecklingsplan, portfolio och kvalitetsarbete. I arbetslagens decentraliserade budget ingår 2 500 kr per person för personlig kompetensutveckling.

Förutom skolledarna svarar personal motsvarande 35,75 heltidstjänster för den pedagogiska verksamheten, vilket ger en lärartäthet på 7,65 lärare/100 elever. Samtliga fast anställda lärare har utbildning för den aktuella tjänstgöringen. Förutom elevvårdsteamet (se avsnitt 4) finns studie- och yrkesvägledare på heltid, bibliotekarie respektive IT-tekniker på halvtid.

Skolan har efter en brand genomgått en relativt omfattande renovering. Lokalerna har en trivsamt atmosfär. Varje arbetsenhet disponerar del av våningsplan. På ett av planen finns en datasal med uppkoppling mot egen server och Internet. Tillgängligheten bedöms av inspektörerna vara låg och det är tveksamt om skolans datautrustning för närvarande ger förutsättningar för alla elever att lära sig informationsteknik och att vara ett redskap för kunskapssökande och lärande. Läromedel finns i tillräcklig omfattning. Eleverna äter i en matsal, som också används för samlingar, musik och teaterverksamhet. Lokalerna är emellertid trånga och eleverna saknar möjligheten till egna utrymmen. Skolan saknar egna lokaler för undervisning i hem- och konsumentkunskap. Även några andra ämnen, exempelvis idrott och hälsa måste förläggas i olika fritidslokaler i närområdet. Vid övergång till F-9-skola byggdes en sal för naturkunskap. Även denna upplevs av inspektörsteamet som trång och har brister när det gäller att tillgo-

dose elevernas möjligheter att utföra egna experiment. Skolan är anpassad för elever med funktionshinder.

Sammanfattningsvis är tillgången på resurser såväl kompetensmässigt som materiellt god med hänsyn till statens krav. Kompetensutveckling sker både enskilt och med all personal, med de prioriterade målen som utgångspunkt. Läromedlen är av tillfredsställande art och det finns goda förutsättningar för en tidsenlig och god utbildning.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Slottsvångsskolan övergripande är av god kvalitet.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- kunskapssyn, innehåll och metoder. Genom ett stärkt pedagogiskt ledarskap skapa strategier och metoder i ett 6 –16-årsperspektiv för elevernas lärande och kunskapsutveckling samt för likvärdiga bedömningar av det senare,
- rutiner för upprättandet av åtgärdsprogram,
- elevers inflytande över sitt lärande utifrån ålder och egna förutsättningar,
- elevers och föräldrars kunskap om skolans mål,
- kursplanernas mål att sträva mot avseende att i högre grad sätta dessa i fokus,
- svenska som andraspråk avseende enskilt ämne med kursplan,
- det systematiska kvalitetsarbetet avseende att bli ett levande redskap i skolans utveckling,
- elevens val avseende elevernas möjlighet till fördjupning och breddning inom kursplanernas ämnen samt
- avgiftsfri utbildning vid studieresor.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Rektorn ingår inte som ständig ledamot i elevvårdskonferensen (3 kap. 4 § grundskoleförordningen).
- Inhyrning eller köp av tjänster från idrottsföreningar är inte tillåtet i grundskolan (2 § lag om entreprenadförhållanden inom skolan).

Datum	Ort
2004-10-08	Lund

Per Ingvar de la Motte
Ebba Svartz